

3. Лютікова К. Вишиванка як культурний код. *Феномен бібліотек в сучасному світі*. 2021. № 3. С. 84–86.
4. Товстун Н. Вишиванка – вияв тренду чи патріотизму? *Архітектура та мистецтвознавство*. 2019. № 2. С. 79–81.
5. Червінська І, Червінський А. Надбання української культури на геокультурній мапі світу. *Культурологічні студії*. 2023. № 5. С. 202–207.

Марія Клепар,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри початкової освіти та освітніх інновацій
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ Україна
mklepar10@gmail.com

Наталія Матвєєва,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової освіти та освітніх інновацій
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ Україна
nataliia.matveieva@pnu.edu.ua

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА: НИТКА, ЩО ЄДНАЄ ПОКОЛІННЯ ТА ВІДОБРАЖАЄ ДУШУ НАРОДУ

Українська вишивка є не просто одним із видів декоративно-прикладного мистецтва, а справжнім феноменом національної культури, що глибоко вкорінений у багатовікову історію нашого народу. Цей класичний вид творчості розкриває неймовірне багатство його мистецького хисту та творчих сил, сягаючи вершин художньої майстерності. Історично склалося так, що основне призначення вишивки – прикрашати одяг, а також обрядові та інтер'єрні тканини – стало потужним чинником її не лише виживання, але й безперервного розвитку. Сьогодні ми можемо з упевненістю стверджувати, що вишивка, розглядаючи її як художнє явище, як сам процес творення, і як живу культурну традицію, посідає надзвичайно важливе місце в традиційній культурі українців.

Одним із найяскравіших сучасних проявів цієї глибокої шани до вишивки є щорічне святкування Дня Вишиванки. У цей день Україна стає свідком неймовірного видовища – парадів вишитих сорочок, які приваблюють тисячі захоплених поглядів.

Здається, ніби всі казкові птахи та найчарівніші квіти світу злетілися та присіли відпочити на плечах учасників цієї барвистої ходи. Чи багато ще націй можуть похвалитися таким самобутнім та неповторним етнічним вбранням?

Сьогодні День Української Вишиванки набув світової популярності, зачаровуючи своєю красою та демонструючи багату культурну спадщину України. З кожним роком до цього свята приєднується все більше людей не лише в Україні, але й у різних куточках світу, де проживає українська діаспора. У цей день немовби єднаються всі покоління українського народу, відчуваючи спільність та гордість за своє коріння. Повертаючись до витоків, варто запитати: чому ж вишивка набула такого масового поширення в творчості українського народу? Численні історичні свідчення вказують на те, що цим ремеслом займалися практично в кожній селянській хаті. Не менш популярною вона була і в міському середовищі. Чим же пояснити цю незмінну потребу прикрашати одяг, різноманітні предмети побуту, інтер'єри житлових, громадських та культових споруд, а також використовувати вишиті вироби в ритуальних та святкових обрядах?

Історія визначила особливу роль вишивки в духовному житті людини, у створенні естетично наповненого середовища в процесі праці, під час відпочинку та святкування. Вишитий одяг, рушники, скатертини, завіси та інші предмети не лише організовували простір житлових та ритуальних споруд, супроводжували важливі події та обряди, але й несли в собі глибокі духовно-естетичні функції. З давніх-давен і до сьогодні вишивка виступає як важливий засіб естетичного та духовного самовираження народу, відображення його моральних цінностей та етикету, як утвердження краси навколишнього світу та людського життя.

Саме тому ми не уявляємо затишної батьківської хати без цих особливих прикрас – вишиванок та рушників, справжніх витворів народного мистецтва. Саме з батьківського дому починається наше пізнання світу. Білі стіни, біла стеля здаються витканими з маминого полотна. Сонячне світло, проникаючи крізь вікна, розливається по кімнаті, підкреслюючи яскраві візерунки вишитих рушників, що розпростерли свої крила, наче півники. На них палають червоні кетяги калини, звисають золотисті китиці хмелю, наповнюючи повітря ледь вловимим ароматом

хліба, щойно спеченого матір'ю та накритого вишитим рушником. Яким же теплом, спокоєм та затишком віє від цих вишиваних скарбів!

Традиційно вишиванням в Україні займалися виключно жінки. Для цієї кропіткої роботи використовувалася кожна зручна нагода: довгі осінні вечори на досвітках та вечорницях, куди збиралися дівчата, вільні години від важкої польової праці. Знову ж таки, варто наголосити, що основне призначення української вишивки – прикрашати одяг та інтер'єрно-обрядові тканини – стало головною рушійною силою її збереження та розвитку. Загалом, вишивка, як вже зазначалося, є надзвичайно важливим елементом традиційної культури українців. Про це свідчить той факт, що, незважаючи на широкий вибір фабричних тканин та готового одягу, попри різноманітні модні тенденції, вишитий одяг залишається незмінно актуальним як у повсякденному житті, так і під час урочистих подій.

Українська вишиванка є символом родової пам'яті, порядності, вірності та безмежної любові. Вишита сорочка давно перестала бути лише музейним експонатом. Сьогодні це важлива частина стильного та сучасного образу, який легко інтегрується як у класичний, так і в повсякденний гардероб. Універсальність вишиванки вражає – її можна вдало поєднувати з різноманітними видами одягу. Наприклад, вишита сорочка елегантно виглядає з чорною спідницею-олівцем, створюючи впевнений образ для офісу чи ділової зустрічі. Вишиваний рушник, у свою чергу, є духовним символом українського народу, уособленням рідного краю, батьківської оселі та тепла материнських рук. Здавна рушникам приділялася особлива увага як могутнім оберегам дому та родини. Без цього традиційного народного атрибуту не обходиться безліч знакових подій у житті людини: випускні свята в дитячому садку та школі, зустріч дорогих гостей, сватання, заручини, весілля. Вишитий рушник є невід'ємною частиною українських народних обрядів. Навіть в останню путь людину проводжають, використовуючи вишитий рушник. Весільні рушники прикрашають вишитими зображеннями пари голубів – символу любові та злагоди, півнів – вісників нового дня та нового життя, лебедів – уособлення вірності. Павич, ця велична птаха, що несе в собі сонячну енергію, символізує сімейне щастя та благополуччя.

Українська вишита сорочка пройшла довгий та часом тернистий шлях до наших днів. Наші предки передали нам у спадок безцінний скарб. І наш обов'язок полягає не лише в тому, щоб зберегти його, але й примножити та передати наступним поколінням. А сьогодні це ще й модний, сучасний та стильний елемент гардеробу!

Свято вишиванки, останнім часом, стало своєрідним символом патріотизму та глибокої любові до своєї країни. Це набуває особливої значущості та актуальності сьогодні, коли рідна земля потерпає від жорстокої агресії, а кров невинних мирних жителів та героїчних воїнів ЗСУ проливається російським окупантом. Наша школа також активно підтримує цю важливу традицію. Діти з великою радістю одягають різнобарвні вишиванки та співають українські пісні, відчувачи свою приналежність до великої та славної української родини.

Література

1. Білоус О. Символіка української вишивки: від давнини до сучасності. Київ. 2023.
2. Кравчук Галина. Вишиваємо рушники. Львів: Априорі, 2008 – 96 с.
3. Кулинич-Стахурська, О. "Мистецтво української вишивки", Львів. 2023.
4. Чумарна, М. "Вишивання долі", Львів: Априорі, 2009. – 88 с.

Світлана Кондратюк,
*кандидат педагогічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка
kondratiuks.m@gmail.com*

Наталія Павлущенко,
*кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри дошкільної і початкової освіти
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка
pavnm1972@ukr.net*

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СПОЛУЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ, КОМБІНАЦІЙ, ОРНАМЕНТАЛЬНИХ КОМПОЗИЦІЙ ВИШИВКИ СЛОБОЖАНЩИНИ

Вишивка, як одна із найважливіших характеристик національної культури українського народу, досі представляє значний науковий і практичний інтерес